

IM.STEFANA

**FUNDACJA
BATOREGO**

ul. Sapieżyńska 10a
00-215 Warszawa
tel. 22 536 02 00
fax 22 536 02 20
batory@batory.org.pl
www.batory.org.pl

Komunikat prasowy

Warszawa, 10 stycznia 2018

Zmiany w Kodeksie wyborczym mogą być niezgodne z Konstytucją RP i międzynarodowymi standardami

Dr hab. Piotr Uziębło w ekspertyzie sporządzonej dla Fundacji im. Stefana Batorego negatywnie ocenia proponowane przez większość parlamentarną modyfikacje ordynacji. Zaznacza, iż budzą one poważne wątpliwości nie tylko z punktu widzenia ich efektywności i celowości, ale także zgodności z Konstytucją i międzynarodowymi standardami wolnych wyborów.

Zdaniem eksperta: „Wątpliwości dotyczą przede wszystkim upolitycznienia administracji wyborczej, naruszenia zasad równości i powszechności wyborów, a także prawidłowej legislacji oraz ograniczenia jawności finansowania polityki. Wiele przepisów jest nieprecyzyjnych i niekoherentnych z innymi rozwiązaniami obowiązującymi na gruncie Kodeksu wyborczego oraz innych aktów normatywnych.”

W projekcie znalazły się propozycje rozwiązań, które są sprzeczne z zasadą demokratycznego państwa prawnego i z wynikającą z niej zasadą prawidłowej legislacji. Stanowienie przepisów bez dokładnej analizy celów, skutków i możliwości wprowadzenia, wieloznacznych i takich, które nie pozwalają obywatelowi na przewidzenie konsekwencji prawnych jego zachowań jest - w świetle orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego - naruszeniem Konstytucji. Należyta poprawność, precyzja i jasność przepisów prawnych ma szczególne znaczenie, gdy chodzi o ochronę konstytucyjnych praw i wolności człowieka i obywatela.

Upolitycznienie administracji wyborczej

Odejście od modelu administracji opartej na sędziach i wprowadzenie nowych kryteriów powoływania urzędników spowoduje upartyjnienie administracji wyborczej i przejęcie kontroli nad Państwową Komisją Wyborczą przez sejmową większość. 7 na 9 członków PKW będzie wybierał Sejm co oznacza, że będą oni podlegać przede wszystkim ocenie politycznej, a nie merytorycznej. Ich odwołanie będzie się odbywało na wniosek Sejmu, co może prowadzić do usuwania ze składu PKW osób niewygodnych dla ugrupowania, które ma sejmową większość i do naruszenia równej reprezentacji partii w składzie PKW.

Szef Krajowego Biura Wyborczego (organ wykonawczy PKW) będzie powoływany spośród kandydatów proponowanych przez ministra spraw wewnętrznych. Komisarzem wyborczym

będzie mogła zostać osoba z wyższym wykształceniem prawniczym. Wcześniejsze członkostwo w partii nie stanowi problemu, nawet jeśli do rezygnacji dojdzie bezpośrednio przed powołaniem.

Zmiany oznaczają odejście od standardów międzynarodowych dotyczących bezstronnego nadzoru i organizacji wolnych wyborów sformułowanych przez Komisję Wenecką w Kodeksie Dobrej Praktyki w Sprawach Wyborczych.

Naruszenie zasady równości wyborów (art. 32 Konstytucji)

Propozycja, aby 6 spośród 9 członków obwodowych komisji wyborczych wskazywali przedstawicieli partii i koalicji, które mają już swoich przedstawicieli w Sejmie lub sejmikach wojewódzkich (3 – pozostałe komitety) budzi poważne wątpliwości. Można uznać, że dochodzi do istotnego ograniczenia konstytucyjnej zasady równości wyborów, a dokładnie wynikającej z niej równości szans wyborczych poprzez zróżnicowanie pozycji komitetów wyborczych w oparciu o rezultaty wcześniejszych wyborów.

Do ograniczenia zasady równości prowadzi także zwiększenie możliwości nieodpłatnego wspierania komitetów przez osoby fizyczne: udostępniania im przedmiotów, urządzeń, samochodów oraz miejsc do ekspozycji materiałów wyborczych. Uprzywilejuje to największe ugrupowania, dysponujące rozbudowaną bazą członkowską. Szczególnie korzystne będzie dla partii rządzących, które wpływają na instytucje publiczne funkcjonujące w obrocie gospodarczym, mogą też liczyć na „pomoc” osób sprawujących funkcje „z nadania politycznego”.

Naruszenie zasady powszechności wyborów (art. 62, art. 169, art. 31 ust. 3 Konstytucji)

Od roku 2014 głosowanie korespondencyjne miało charakter powszechny. Umożliwiało korzystanie z czynnego prawa wyborczego m.in. osobom przebywającym za granicą i w podeszłym wieku. Ta możliwość zostanie ograniczona do kręgu osób niepełnosprawnych.

Taki regres budzi wątpliwości w kontekście art. 31 ust. 3 ustawy zasadniczej, który stanowi, że ograniczenia w korzystaniu z konstytucyjnych wolności i praw mogą być ustanawiane tylko wtedy, „gdy są konieczne w demokratycznym państwie dla jego bezpieczeństwa lub porządku publicznego, bądź dla ochrony środowiska, zdrowia i moralności publicznej”.

Naruszenie zasad demokratycznego państwa prawnego (art. 2 Konstytucji)

Kadencja członków obecnej PKW wygaśnie w 2019 roku z pierwszym dniem kadencji nowowybranego Sejmu.

„W praktyce oznacza to paraliż prac PKW, która m.in. nie będzie mogła dokończyć procedury przeprowadzenia wyborów parlamentarnych, chociażby w sferze weryfikacji sprawozdań finansowych komitetów wyborczych.” – wyjaśnia ekspert.

Postulat dotyczący transmisji on-line z przebiegu głosowania na papierze wygląda dobrze, jednak w praktyce jest mało realny.

„Techniczne przygotowanie transmisji ze wszystkich lokali wyborczych nie tylko wymaga znaczących nakładów finansowych, ale przede wszystkim przygotowania systemu, który zapewni należyte jej przeprowadzenie, co z uwagi na okres pozostający do najbliższych wyborów - wyborów samorządowych, wydaje się być zadaniem praktycznie niewykonalnym.” – ocenia profesor.

Inna kwestią budzącą zastrzeżenia jest zmiana dotyczących ważności głosu. Rozszerzenie definicji znaku „x” („co najmniej dwie linie, które przecinają się w obrębie kratki”) wraz z możliwością robienia dopisków w obrębie pozostałych kratek do głosowania, może powodować, że komisja będzie miała trudności z jednoznaczna oceną czy głos jest ważny czy nie.

Naruszenie zasady jawności finansowania polityki (art. 11 Konstytucji)

Konstytucja stanowi, że „finansowanie partii politycznych jest jawne”. Nowe regulacje pozwolą na obchodzenie tych przepisów. Rozszerzony został katalog legalnego niematerialnego wsparcia dla komitetów wyborczych. Niestety zabrakło przepisów o konieczności zamieszczania informacji o takim wsparciu w sprawozdaniach finansowych komitetów wyborczych.

Nowelizacja znosi także kary za prowadzenie agitacji wyborczej bez pisemnej zgody pełnomocnika komitetu. Informacja o takich działaniach - formalnie nielegalnych - nie będą ujmowane w sprawozdaniach finansowych i nie będą wliczane do limitu wydatków ponoszonych przez komitet wyborczy. To kolejna furtka zachęcająca do lekceważenia prawa.

Tekst ekspertyzy: http://bit.ly/OpiniaPrawna_Zmiany_Kodeksu_Wyborczego

Dodatkowe informacje:
Marzena Płudowska
Fundacja im. Stefana Batorego
+48 508-850-464, mpludowska@batory.org.pl